

Podmínky pro AKTIVNÍ UČENÍ v rámci informačního vzdělávání

(vzdělávací materiál pro budoucí „učící knihovníky“)

Pavλίna Mazáčová

Sociální interakce

- žáci spolu mluví
- žáci spolu diskutují
- žáci v rámci svých možností (hendikepy) spolupracují
- žáci vedou polemiky

"Lešení" - učitelova (spolužákova) opora při učení

- žák řeší úkoly s pomocí, která přesně navazuje na jeho momentální úroveň zvládnání
- žák postupně získává nové dovednosti a myšlenkové operace
- zóna nejbližšího vývoje

Prekoncepty - vstupní představy žáků o tématu (lekce)

- efektivní je výuka tehdy, když nová látka či neznámá zkušenost navazuje přesně na to, co mají žáci v danou chvíli "v hlavě" k tématu či řešenému problému
- žák musí mít čas a příležitost vybavit si své představy o tématu - své prekoncepty

Efektivní (aktivní) učení začíná vybavováním představ a znalostí

- začíná tím, že si žák "udělá pořádek v tom, co už má v hlavě", pojmenuje a strukturuje své dosavadní představy o tématu dříve, než se o něm začne učit
- nejde o prokázání toho, že "ví o tématu hodně"
- jde o vybavení jeho vlastních, i nepřesných či nesprávných představ a jejich převedení do slov
- žák musí být připraven o svou původní představu i přijít!
- vybavování NENÍ totéž co opakování učiva

Vybavování a individualizace

- vybavování je u každého žáka jiné (vliv má rodinné zázemí, intelekt, fantazie, četba, sledování televize, ...)
- různé vstupní představy o tématu -projev individualizace
- učitel/lektor vybírá pro fázi vybavování vhodné metody tak, aby každý žák byl oceněn za to, co k tématu ví, co o tom bych schopen říci

Strukturování představ (prekonceptů)

- 1) prekoncepty pomáhají porozumět novým informacím - dát jim význam, zařadit je do kontextu, do dosavadních struktur poznatků v mozku
- 2) prekoncepty stojí např. v rozporu s novými informacemi nebo jsou základem pro budování nových struktur poznatků, mění se
- strukturování = urovnání vybavených nápadů - k tomu slouží mapy - myšlenkové, pojmové, mentální, Vennovy diagramy, srovnávací tabulky, T-grafy...

Zpracování nových informací, zážitků, zkušeností

- reakce mozku na setkání s novými poznatky - porovnání s dosavadní strukturou, hledání shod a reakce na nové informace, které do starých struktur nezapadají
- dohledávání informací, souvislostí pro zařazení do struktury
- učení = proces spojování nového se starým (v mozku nová bohatší spojení mezi neurony)

Vnitřní motivace k učení

- vybavování je spojeno se zvědavostí a chutí zabývat se zkoumaným tématem - žák je zvědavý, jestli jeho domněnky o tématu byly správné
- žák chce slyšet odpovědi na své otázky
- žák si chce potvrdit své znalosti, když je rozporují spolužáci
- vyhledává a zpracovává nové zdroje informací, nové učební zkušenosti
- vyhledává příležitosti k učení - knihy, sleduje naučná videa na You Tube, navštěvuje přednášky, a lekce IV, učí se od předků ...

Aha!

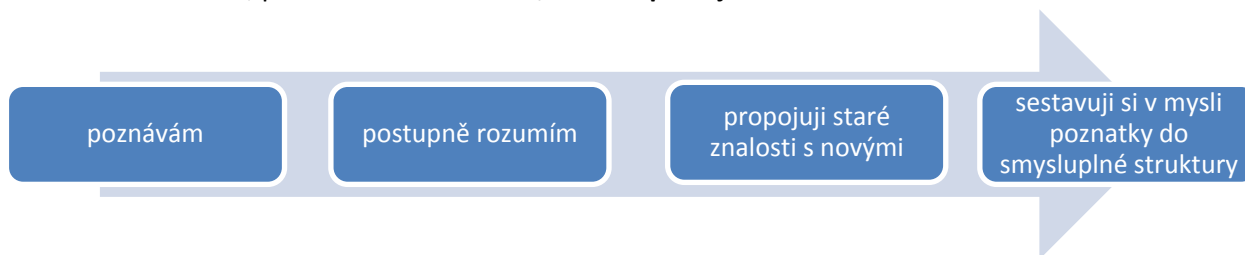
- aha- moment - uspokojení učícího se jedince z učení (pocit libosti, chemické látky v mozku)
- nastává při vybavování i následném zpracování nových informací
- je snazší, když má žák vnitřní motivaci dozvědět se, "jak je to s tím tématem..."
- časté zažívání aha-momentů - důležitý předpoklad pro úspěšné celoživotní učení

"Závěrečný úklid v hlavě"

• uzavření procesu učení - inventura, ohlédnutí, individuální shrnutí	
• zajímá nás výsledek učení	- zajímá nás průběh procesu učení
• Co si teď po tématu myslím?	Co přispělo k tomu, že jsem pochopil/a?
• Co jsem si potvrdil/a? Co jsem si opravil/a?	Co mi v učení pomohlo / bránilo?
• Co je mi jasné a co stále ještě ne?	Co bych udělal/a příště jinak, abych se naučil/a více nebo snáz?
• Jaké nové dovednosti jsem si osvojil/a?	Jakou pomoc zvenčí bych potřeboval/a?

PROČ aktivní učení (ve výuce informační gramotnosti)

Aktivní učení – učení, při němž **se žáci učí tak, že sami pracují**

OBRÁZEK: Průběh aktivního učení

Aktivní učení rozvíjí **klíčové kompetence žáků**.

Používání metod aktivního učení vede k trvalému a hlubšímu **osvojení vzdělávacího obsahu** lekce.

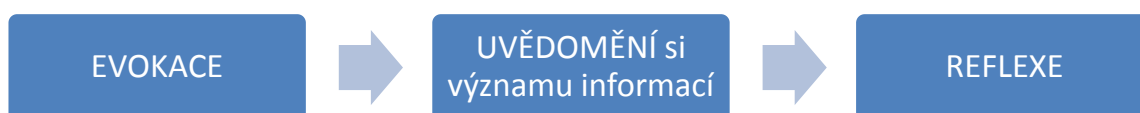
Aktivní učení vede k **osvojení kritického myšlení**.¹

V aktivním učení je získání informace východiskem, nikoli cílem kritického myšlení.

Podporu rozvoje kritického myšlení v aktivním učení umožňuje **třífázový model učení E-U-R**.

PROČ TŘÍFÁZOVÝ MODEL učení (v lekcích informačního vzdělávání)

Třífázový model učení reflektuje fáze vybavování a strukturování nápadů (**evokace**), setkání připravené (a motivované) mysli s novými informacemi, zážitky, zkušenostmi (**uvědomění**) a individuální shrnutí, inventura, ohlédnutí (**reflexe**).

OBRÁZEK: Třífázový model učení

Třífázový model učení E-U-R umožňuje **konstruování nových poznatků ze starých**.

Třífázový model učení je nástrojem aktivního učení.

V třífázovém modelu učení se dobře uplatňují **metody kritického myšlení**.

¹ Základní informace k tématu aktivního učení a kritického myšlení podávají popularizačně koncipované příručky RWCT, např. Příručka I – Co je kritické myšlení (vymezení pojmu a rámce E-U-R). Z anglického originálu vydalo o.s. Kritické myšlení, Praha 2007. Neprodejné.

